

In Rome, een stad met vele gezichten, herkennen de vrijwilligers van Sant'Egidio in de **gezichten van de allerarmsten** dat van Jezus, hun Heer.

tekst Frank Mulder • beeld Gerritjan Huinink

VRIENDSCHAP MET DE ARMEN

Wie zich deze zomer in het snikhete Rome waagt, ziet een wereldstad die bestaat uit vele lagen. Die van de mannen in pak, die koortsachtig de ministeries platlopen om de crisis te bezweren. De laag van de kerk, de kardinalen, de kathedralen en de nonnen die door de koele steegjes schuifelen. En bovenal de miljoenen toeristen, die de zon trotseren om zich te vergapen aan de eeuwenoude rijkdommen of om *vino rosso* te drinken met uitzicht op het Pantheon.

Maar er is nog een ander Rome. Dat is de stad van de buitenlanders en de bedelaars, de illegalen, de ouderen en de werklozen die zelfs hun eten niet meer kunnen betalen. Die laag is verborgen, die zie je niet op het Forum Romanum, hooguit bij het hek met een plastic bedelbeker. Om deze mensen te ontmoeten, moet je aan het eind van de middag aan de Via Dandolo in de oude wijk Trastevere, bij nummer tien door de poort gaan. Daar betreed je een andere wereld: de zogenaamde soepkeuken van Sant'Egidio, een bekende katholieke lekenbeweging die hier drie keer per week een maaltijd serveert. Niet aan tien of honderd, maar aan wel zevenhonderd mensen. Op de binnenplaats zijn het getoeter en het gedruis van buiten ver weg, maar rustig is anders. Honderden mensen staan in de rij voor een maaltijd, voor een praatje of om advies te vragen over immigratieprocedures. Of om hun post te lezen, want Sant'Egidio fungeert als postbus voor zevenduizend daklozen.

De 52-jarige **Cecilia**, vrijwilligster

sinds haar middelbareschooltijd, fungeert als een magneet. Ze staat iedereen te woord die advies wil over zijn of haar situatie, over werk, over een status. Ze neemt voor iedereen de tijd.

“Overdag werk ik als lerares”, vertelt ze tussen de adviezen door. “Na mijn werktijd kom ik hierheen, drie of vier keer per week. Ik ben hier verantwoordelijk voor de Italiaanse les die we aan migranten geven, maar verder doe ik gewoon wat ik kan.” Er komen steeds meer mensen bij, ziet ze. De laatste tijd opvallend veel autochtone Italianen die hun baan kwijt zijn.

Het is lastig om Cecilia langer dan een minuut alleen te hebben. Een vrouw die zit te huilen, een aangeschoten man die stennis begint te schoppen – alles krijgt haar aandacht. En dan, als we even goed zitten voor een gesprek, ontwaart ze achter onze rug ineens een paar Koerden. “Wacht even, die moet ik spreken.” Ze stapt op het groepje jongens af en begint heftig te praten en vervolgens geagiteerd te bellen. “Ik had een jongen uit Irak aan de lijn”, legt ze even later uit. “Ik ben hem al maanden kwijt! Ik heb hem geholpen met de reis naar huis, maar als ik belde, kreeg ik iemand aan de lijn die alleen Koerdisch sprak. Maar nu kregen zijn vrienden hem voor mij aan de lijn. Hij is een tijd weggeweest om te trouwen, zegt hij. Hij vroeg of ik een Italiaanse espressomachine kan opsturen. Ik ben heel blij dat hij terecht is.”

Familie

Cecilia is niet gelovig opgevoed, vertelt ze, terwijl ze tussen twee zinnen door nog even aan twee Polen uitlegt

De gemeenschap van Sant'Egidio bestaat al **meer dan veertig** jaar. Het begon in 1968 met een **groep jongens** van achttien jaar, die zich wilden inzetten voor de bewoners van de sloppenwijken van Rome. Ze kwamen iedere avond bij elkaar voor gebed. De jongens noemden zich naar de kerk van Sant'Egidio waar ze in het begin samenkamen (en nog steeds hun kantoor hebben). Steeds meer mensen sloten zich erbij aan, eerst in Rome, later in de rest van Italië en vervolgens in de hele katholieke wereld, **50.000** in totaal. Het vrijwilligerswerk is groepsoverstijgend, maar alle groepen hebben hun eigen avondgebed. Iedere dag. Zie ook www.santegidio.org.

hoe ze het zoeken naar werk juridisch moeten aanpakken. “Ik kwam hier als scholier omdat ik arme mensen wilde helpen. Maar gaandeweg ontdekte ik dat ik me juist door het geloof thuis ging voelen. Ik heb hier een familie gevonden. Het helpt me om met God te leven en om mijn leven zin te geven. Het heeft me ook geholpen de vervelende kanten van mijn eigen karakter onder ogen te zien. Door vrienden te worden met mensen die arm zijn, of oud, heb ik ontdekt dat ik niet onafhankelijk moet willen zijn, dat ik anderen nodig heb. En ik kom zo veel mooie verhalen van menselijkheid tegen. Sant'Egidio is een school waarin je leert wat menselijkheid is. En geloof.”

Iedere avond komt de groep hier, in de oude volkswijk Trastevere, bijeen voor het avondgebed. Dat wordt gehouden in de Basilica di Santa Maria in Trastevere, een oude, warme kerk. Cecilia gaat er iedere dag heen. “Het voelt niet als verplichting, het voelt als noodzaak. Ik kan me er opladen, ik hoor er woorden van vrede en geloof.” Er zijn bijna honderd mensen

aanwezig. Iedereen zingt uit z'n hoofd mee met de cantorij, die warm en intens zingt: "Hij zal de herder zijn van één kudde, Hij zal de gevangenen bevrijden en de hongerigen voeden", en dat alles in mineur, met een ingehouden verwachting van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Als het na een half uur klaar is, blijven de mensen hangen. Iedereen kent elkaar.

School van het Evangelie

De missie van Sant'Egidio is driedelig, vertelt **Rinaldo**, een man van ruim zestig. Hij behoort tot de groep van het eerste uur. "Gebed en evangelieverkondiging, vriendschap met de armen, en vrede met de rest van de wereld. Dat is onze missie. We zijn geen sociaal werkers, we willen vrienden zijn met de armen. We hebben wat administratieve ondersteuning, maar verder doen we alles vrijwillig. De armen zijn onze broeders. Zij hebben het gezicht van Jezus, lezen we in Matteüs 25."

Een opleiding is er niet voor vrijwilligers. "Het leven is je opleiding. Iedereen die meedoet, wordt lid van een groep, een zogenaamde school van het Evangelie. Ze komen bij elkaar voor het avondgebed, maar ook voor vergaderingen en bijbelstudie. Iedereen bij Sant'Egidio is een maatje van in elk geval één arm persoon. Jezus stuurde mensen niet alleen op pad, maar twee aan twee. We zijn een gemeenschap."

"Sommige mensen vinden in onze gemeenschap een manier om christen te zijn die ze in hun eigen parochie niet vinden", zegt Rinaldo. "Daar beleef je vaak geen echte gemeenschap met elkaar. Toen wij begonnen, was er in de katholieke kerk helemaal niets voor leken. Intussen zijn lekenbewegingen, zoals wij, officieel erkend. Dat verandert de kerk van binnenuit."

Nooit te oud om te helpen

In de soepkeuken ontmoeten we **Layé**, een Senegalees. Ooit kwam hij hier als hulpbehoevende, maar tegenwoordig is hij medeverantwoordelijk voor de ad-

ministratie van de soepkeuken. "Ik ben maatje geworden van een oude man", zegt hij. "Elke week ga ik met hem wandelen. Vanochtend heb ik hem geholpen met zijn verhuizing."

Een belangrijk principe van Sant'Egidio is: niemand is te arm om een ander te helpen. Daarom smeren de ouderen af en toe de broodjes voor de straatteams die daklozen bezoeken, en worden jongeren uit achterbuurten betrokken bij maatjesprojecten om bewoners van verzorgingstehuizen te bezoeken. En migranten zonder papieren worden gekoppeld aan ouderen, om tegen kost en inwoning voor hen te zorgen. "We willen niet alleen individuen helpen, maar ook de cultuur veranderen", zegt Rinaldo. "Dat deden we bijvoorbeeld door een grote campagne rond ouderdom. Ouderen worden in Europa gezien als probleem, niet als kans. Als je lang leeft, is dat een gave van God. Je hebt iets te bieden. Je kunt in elk geval bidden." Sant'Egidio is in Rome een van de autoriteiten op het gebied van ouderenzorg en heeft contact met tienduizend ouderen.

Voor een groep die draait op vrijwilligers heeft de beweging een opmerkelijk grote reputatie verworven. Andrea Riccardi, de oprichter, werd eind vorig jaar zelf door de president gevraagd om minister van Ontwikkelingssamenwerking en Immigratie te worden in het interim-kabinet-Monti. Politieke ambities had Riccardi niet, maar omdat hij nooit in het leger heeft gediend, beschouwde hij het maar als vervangende dienstplicht. Als hij volgend jaar maar weer naar zijn werk en zijn gemeenschap kan.

Nobelprijs

Ook internationaal heeft Sant'Egidio een grote reputatie verworven, vooral op het gebied van bemiddeling in conflictgebieden. In 1992 tekenden strijdende partijen in Mozambique een vredesakkoord, nadat ze anderhalf jaar lang in de kerk van Sant'Egidio met elkaar hadden onderhandeld. Sindsdien bemiddelt Sant'Egidio in vele conflicten. Wie dus

"De gemeenschap werd in 2002 genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede"

langs het kerkje in Trastevere loopt, moet niet raar opkijken als er uit de oude deur ineens een gevaarlijke rebellenleider naar buiten komt. Die komen daar vaker. In 2002 nomineerde het Italiaanse parlement de gemeenschap voor de Nobelprijs voor de Vrede.

"Oorlog is de moeder van armoede", zegt Rinaldo. "Maar ook waar geen oorlog is, zie je het geweld om zich heen grijpen. In de groeiende concurrentie, in de maffiacultuur die hier heerst, of in de strijd tussen generaties. Wij zijn geroepen om in deze wereld te werken aan eenheid."

Als we de kerk na het avondgebed verlaten, staat er gewapende politie voor de deur. Wat blijkt? Degene die vanavond de liturgie en de overdenking leidde, was Riccardi zelf, de minister. Hij doet het nog wanneer hij maar kan, vertelt Rinaldo. "Of we elkaar nog zien? Natuurlijk, iedere dag. We zijn tenslotte al veertig jaar familie." ◀